

POSTANOWIENIE

Dnia 13 czerwca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Dziergawka

na posiedzeniu w trybie art. 535 § 3 k.p.k.,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej, w dniu 13 czerwca 2024 r.,
w sprawie z wniosku K. B.
o zasądzenie zadośćuczynienia
kasacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 lipca 2023 r.,
sygn. akt II AKa 496/22, utrzymującego w mocy wyrok
Sądu Okręgowego Warszawa – Praga w Warszawie
z dnia 16 września 2022 r., sygn. akt V Ko 286/21,

p o s t a n o w i ł:

- 1. oddalić kasację jako oczywiście bezzasadną;**
- 2. zwolnić wnioskodawcę od ponoszenia kosztów sądowych postępowania kasacyjnego, obciążając nimi Skarb Państwa.**

[J.J.]

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Warszawa - Praga w Warszawie wyrokiem z dnia 16 września 2022 r., w sprawie o sygn. akt V Ko 286/21, oddalił w całości wniosek K. B. o zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie w sprawie o sygn. akt II K 504/89 Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim.
Pełnomocnik wnioskodawcy złożył apelację, w której zarzucił:

1. Błąd w ustaleniach faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia polegający na nieuzasadnionym i nieznajdującym potwierdzenia w zgromadzonym materiale dowodowym przyjęciu, iż podniesiony przez Skarb Państwa - Prezesa Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim zarzut przedawnienia roszczenia majątkowego zgłoszonego przez K. B. we wniosku datowanym na dzień 24 stycznia 2020 roku zmodyfikowanego na rozprawie przeprowadzonej w dniu 5 września 2022 roku nie jest sprzeczny z zasadami współżycia społecznego, podczas gdy zgromadzony materiał dowodowy jest źródłem danych wskazujących na okoliczności społecznie usprawiedliwiające niemożliwość podjęcia przez K. B. wcześniejszej aktywności w zakresie domagania się naprawienia krzywdy wyrządzonej niewątpliwie niesłusznym stosowaniem wobec niego tymczasowego aresztowania w okresie od dnia 22 czerwca 1989 roku do dnia 24 lipca 1990 roku.
2. Naruszenie norm proceduralnych wyrażonych w art. 170 § 1 pkt 2 i 5 k.p.k. w nawiązaniu do art. 410 k.p.k. poprzez oddalenie na rozprawie przeprowadzonej w dniu 5 września 2022 roku wniosków dowodowych obejmujących: po pierwsze zwrócenie się do Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim o udostępnienie akt spraw zarejestrowanych pod sygnaturami - II K 277/14 i II Ko 1332/19, po drugie zwrócenie się do Sądu Okręgowego Warszawa Praga w Warszawie o udostępnienie akt sprawy zarejestrowanej pod sygnaturą VI Ko 150/20, po trzecie zwrócenie się do Zespołu Szkół Zawodowych nr [...] w N. o udostępnienie pełnej dokumentacji dotyczącej się edukacji oraz prób podjęcia edukacji przez K. B., po czwarte zwrócenie się do Aresztu Śledczego [...] w W. o udzielenie informacji na temat dokumentacji dotyczącej się pobytu K. B. w tej placówce więziennej w okresie od dnia 23 czerwca 1989 roku do dnia 24 lipca 1990 roku, podczas gdy dokumentacja objęta omawianymi żądaniem dowodowymi była źródłem danych o istnieniu i rozmiarze krzywdy doznanej przez K. B., a także okoliczności wskazujących na naruszenie przez Skarb Państwa — Prezesa Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim zasad współżycia

społecznego poprzez podniesienie zarzutu przedawnienia roszczenia majątkowego dochodzonego przez K. B..

W konkluzji apelujący wniósł o uchylenie w całości wyroku wydanego w dniu 16 września 2022 roku przez Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie w sprawie o sygnaturze akt V Ko 286/21 i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu sądowi, ewentualnie zmianę kwestionowanego orzeczenia poprzez zasądzenie od Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim kwoty pieniężnej w wysokości 200.000,00 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia zasądzającego wskazaną kwotę pieniężną do dnia jej zapłaty.

Sąd Apelacyjny w Warszawie, wyrokiem z dnia 27 lipca 2023 r., w sprawie o sygn. akt II AKa 496/22, utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Kasację od tego wyroku wywiódł pełnomocnik wnioskodawcy zarzucając:

1. Rażące naruszenie norm prawa materialnego wyrażonych w art. 5 k.c. i art. 555 k.p.k. poprzez nieprawidłowe zastosowanie sprowadzające się do przyjęcia, iż podniesiony przez Skarb Państwa — Prezesa Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim zarzut przedawnienia roszczenia majątkowego zgłoszonego przez K. B. we wniosku datowanym na dzień 24 stycznia 2020 roku i zmodyfikowanego na rozprawie przeprowadzonej w dniu 5 września 2022 roku nie jest sprzeczny z zasadami współżycia społecznego, podczas gdy zgromadzony materiał dowodowy (nawet bez dokumentów objętych wnioskiem dowodowym, o którym mowa w drugim zarzucie) dostarcza wiedzy o okolicznościach wpisujących się w zasady współżycia społecznego uzasadniających odstąpienie od rygorów terminowych dedykowanych dla roszczeń objętych normą prawną wyrażoną w art. 552 § 1 k.p.k., co w ocenie mocodawcy powinno przełożyć się na doprowadzenie do naprawienia w (drodze kwestionowanego orzeczenia wyrządzonej mu krzywdy w następstwie niewątpliwie niesłusznego stosowania wobec niego tymczasowego aresztowania w okresie od dnia 22 czerwca 1989 roku do dnia 24 lipca 1990 roku.

2. Rażąco naruszenie norm proceduralnych wyrażonych w art. 170 § 1 pkt 2 i 5 k.p.k. w nawiązaniu do art. 410 k.p.k. i art. 458 k.p.k. poprzez oddalenie przez Sąd Apelacyjny w Warszawie na rozprawie przeprowadzonej w dniu 27 lipca 2023 roku wniosków dowodowych obejmujących: po pierwsze zwrócenie się do Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim o udostępnienie akt spraw zarejestrowanych pod sygnaturami - II K 277/14 i II Ko 1332/19, po drugie zwrócenie się do Sądu Okręgowego Warszawa- Praga w Warszawie o udostępnienie akt sprawy zarejestrowanej pod sygnaturą VI Ko 150/20, po trzecie zwrócenie się do Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 w Nowym Dworze Mazowieckim o udostępnienie pełnej dokumentacji dotyczącej się edukacji oraz prób podjęcia edukacji przez K. B., po czwarte zwrócenie się do Aresztu Śledczego [...] w W. o udzielenie informacji na dokumentacji ryczącej się pobytu K. B. w tej placówce więziennej w okresie od dnia 23 czerwca 1989 r. do dnia 24 lipca 1990 r., co przełożyło się na pozbawienie mocodawcy możliwości udokumentowania podniesionych przez niego twierdzeń w zakresie podejmowanych przez niego działań prawnych zmierzających do wynagrodzenia poniesionej przez niego krzywdy w następstwie niewątpliwie niesłusznego stosowania wobec niego tymczasowego aresztowania w okresie od dnia 22 czerwca 1989 roku do dnia 24 lipca 1990 roku, a także samego jego wymiaru, które w jego ocenie powinny przekonać orzekające w jego sprawie składy sędziowskie do stwierdzenia naruszenia przez Skarb Państwa — Prezesa Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim zasad współżycia społecznego poprzez podniesienie zarzutu przedawnienia dochodzonego przez niego roszczenia majątkowego.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku sądu odwoławczego oraz poprzedzającego go wyroku sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu Warszawa-Praga w Warszawie.

Prokurator w odpowiedzi na kasację wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest bezzasadna w stopniu oczywistym, co skutkowało jej oddaleniem, na posiedzeniu, w trybie przewidzianym w art. 535 § 3 k.p.k.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że zgodnie z treścią art. 523 § 1 k.p.k. kasacja może być wniesiona tylko z powodu uchybień wymienionych w art. 439 k.p.k. lub innego rażącego naruszenia prawa, jeżeli mogło ono mieć istotny wpływ na treść orzeczenia. Zatem możliwość wniesienia skutecznej kasacji jest istotnie ograniczona. Podzielając utrwalone w tym zakresie orzecznictwo Sądu Najwyższego, stwierdzić trzeba, że postępowanie kasacyjne nie jest z pewnością postępowaniem, które ponawiać ma zwykłą kontrolę odwoławczą. Wtoku zaś tego postępowania z założenia nie dokonuje się kontroli poprawności oceny poszczególnych dowodów, nie weryfikuje zasadności ustaleń faktycznych i nie bada współmierności orzeczonej kary (zob. postanowienie SN z dnia 15 marca 2023 r., IV KK 549/22; postanowienie SN z dnia 10 lipca 2019 r., II KK 210/19; postanowienie SN z dnia 21 września 2017 r., IV KK 276/17).

Przedmiotem kasacji jest wyrok sądu odwoławczego kończący postępowanie, stąd zarzuty w niej podnoszone powinny dotyczyć tego orzeczenia. Można wyjątkowo w kasacji wytykać uchybienia wyrokowi sądu I instancji, ale wtedy warunkiem skuteczności takich zarzutów jest wykazanie, że te uchybienia przeniknęły do wyroku sądu odwoławczego, będącego przedmiotem zaskarżenia kasacji. Uczynić to należy poprzez wskazanie tych przepisów, które sąd odwoławczy naruszył dopuszczając do owego „przeniesienia” tego uchybienia do swojego orzeczenia, jak i poprzez stosowną argumentację (zob. postanowienie SN z dnia 24 czerwca 2021 r., IV KK 217/21; postanowienie SN z dnia 30 marca 2017 r., V KK 35/17).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego przeniknięcie uchybienia pierwszoinstancyjnego do postępowania odwoławczego aktualizować się może dopiero w sytuacji, gdy sąd odwoławczy przeprowadzi nienależytą kontrolę instalacyjną i zaakceptuje orzeczenie sądu pierwszej instancji, pomimo że dotknięte jest ono wadami, na które zwrócono uwagę w zwykłym środku odwoławczym (zob. postanowienie SN z dnia 30 sierpnia 2022 r., I KK 236/22; postanowienie SN z dnia 26 kwietnia 2023 r., II KK 56/23). W takim wypadku to na skarżącym ciąży obowiązek podniesienia i wykazania wadliwości procedowania przez sąd odwoławczy, w następstwie którego doszło do

owego przeniknięcia uchybienia do orzeczenia drugoinstancyjnego, co mogłoby się wyrażać z nierzetelnym rozpoznaniu zarzutów środka odwoławczego, oraz wykazania, że uchybienie to mogło mieć wpływ - i to istotny - na treść zaskarżonego orzeczenia (zob. postanowienie SN z dnia 14 kwietnia 2021 r., III KK 16/21).

Ponadto zgodnie z treścią art. 536 k.p.k. Sąd Najwyższy rozpoznaje kasację w granicach zaskarżenia oraz podniesionych zarzutów. Wobec tego rozstrzygającą dla oceny zasadności przedmiotowej kasacji, jest kwestia właściwego sformułowania zarzutów kasacyjnych. Tymczasem w omawianej skardze kasacyjnej nie zarzucono sądowi odwoławczemu orzekającemu w przedmiotowej sprawie rażącej obrazę przepisów prawa procesowego, określających reguły rzetelnej kontroli odwoławczej, ograniczając się w istocie do powielenia zarzutów stawianych wcześniej w apelacji, co do których rzeczowo i bardzo szczegółowo odniósł się sąd II instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, które zostało sporządzone zgodnie z regułami określonymi w art. 424 § 1 k.p.k. Jedynie formalnie I zarzut kasacyjny określono jako rażące naruszenie prawa materialnego z art. 5 k.c. i art. 555 k.p.k., gdzie w apelacji tożsamy zarzut dotyczył błędu w ustaleniach faktycznych, w zakresie oceny przesłanki sprzeczności z zasadami współżycia społecznego.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego i piśmiennictwie, konsekwentnie podkreśla się, iż obraza prawa materialnego polega na jego wadliwym zastosowaniu w orzeczeniu, które oparte jest na trafnych i niekwestionowanych ustaleniach faktycznych. Nie można więc mówić o obrazie prawa materialnego w sytuacji, gdy wadliwość orzeczenia w tym zakresie jest wynikiem błędnych ustaleń faktycznych, przyjętych za jego podstawę lub naruszenia przepisów procesowych (por. S. Zabłocki (w:) J. Bratoszewski, L. Gardocki, Z. Gostyński, S. Przyjemski, R.A. Stefański, S. Zabłocki - Kodeks postępowania karnego. Komentarz., Warszawa 2004, t. III, s. 111).

Odnosząc się zatem do treści I zarzutu zawartego w kasacji, zasadnie sąd odwoławczy ustalił, że *„okoliczności przedmiotowej sprawy wskazują, że słusznym było uwzględnienie podniesionego przez uprawnioną do tego stronę zarzutu przedawnienia, a próba obalenia tego stanowiska w oparciu o klauzulę generalną z art. 5 k.c. była całkowicie nieskuteczna. Podkreślić przy tym należy że to na stronie korzystającej z przysługującego jej uprawnienia spoczywa ciężar wykazania przemawiających za tym okoliczności (art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c.), a tym samym gdy strona ta nie podoła*

powyższemu obowiązku, podniesiony zarzut nie może odnieść oczekiwanego skutku, a sąd nie jest w żadnej mierze uprawniony do wyręczenia strony z wypełnienia ciążących na niej obowiązków procesowych. Zdaniem sądu odwoławczego, pełnomocnik wnioskodawcy nie przedstawił takich okoliczności, które przemawiałyby za stwierdzeniem, że skorzystanie z zarzutu przedawnienia w niniejszej sprawie może być uznane za nadużycie prawa podmiotowego w myśl art. 5 k.c.”

Słusznie zatem sąd II instancji podzielił argumenty Sądu Okręgowego, że w terminie do wystąpienia z roszczeniem o odszkodowanie z tytułu niewątpliwie niesłusznego tymczasowego aresztowania, nie zaistniały żadne okoliczności, które obiektywnie usprawiedliwiłyby wystąpienie przez wnioskodawcę z roszczeniem po jego upływie, przy czym uchybienie terminowi określonemu w art. 555 k.p.k. ocenić należy nie tylko jako istotne, ale wręcz rażące, bowiem w innych kategoriach nie sposób oceniać ponad 30 letniego przekroczenia terminu.

W świetle powyższych ustaleń nie zasługiwał na uwzględnienie również II zarzut kasacyjny, dotyczący naruszenia przepisów proceduralnych przez sąd II instancji. Jak słusznie wskazał sąd odwoławczy w uzasadnieniu orzeczenia, charakter tych wniosków wskazuje jednoznacznie, że służyć miały one w rzeczywistości wykazaniu istnienia i rozmiaru krzywdy doznanej przez K. B.. Zatem Sąd Najwyższy podziela pogląd, że *„tym samym miałyby one znaczenie w przypadku nieuwzględnienia podniesionego zarzutu przedawnienia i konieczności rozstrzygnięcia o ewentualnej kwocie przyznanego zadośćuczynienia. 1/1/ sytuacji zaś, gdy w wyniku przeprowadzonego postępowania dowodowego sąd doszedł do przekonania, że nie wystąpiły żadne okoliczności przemawiające za koniecznością nieuwzględnienia podniesionego zarzutu przedawnienia, który ze swej istoty, w przypadku jego słuszności, uniemożliwia rozpoznanie wniosku co do Jego istoty, słuszną była decyzja o oddaleniu wszystkich wniosków dowodowych, ponieważ pozostawały one bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, zmierzając jedynie do przedłużenia postępowania”*. Dlatego też Sąd Apelacyjny zasadnie oddalił zgłoszone na rozprawie odwoławczej wnioski o przeprowadzenie dowodów, o których mowa w punkcie II kasacji, zaś w znacznej mierze także w punkcie II petitum apelacji.

Reasumując, zauważyć należy, że w istocie wniesiona kasacja sprowadza się do polemiki z ustaleniami faktycznymi sądu I instancji. Skarżący formułując w ten sposób kasację, będącą nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, środek ten potraktował jako kolejny instancyjny środek odwoławczy, co jest niedopuszczalne. Kasacja nie służy bowiem do ponawiania kontroli instancyjnej już dokonanej przez sąd odwoławczy, stąd też postępowanie kasacyjne nie może być traktowane jako trzecia instancja (zob. postanowienie SN z dnia 9 stycznia 2019 r., IV KK 694/18; postanowienie SN z dnia 11 października 2022 r., V KK 332/22).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu. O kosztach sądowych postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 624 § 1 k.p.k. uznając, że istnieją podstawy do zwolnienia wnioskodawcy od uiszczenia tych kosztów.

[SOP]

[ms]

